

CHAPTER «HISTORY OF ART»

DETERMINANTS OF THE FORMATION OF NATIONAL MOTIFS AND ORNAMENTS IN MODERN ARTISTIC PRACTICES OF INDUSTRIAL ART (1900–1930)

ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МОТИВІВ ТА ОРНАМЕНТІВ У СУЧАСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРАКТИКАХ ПРОМИСЛОВОГО МИСТЕЦТВА 1900-1930-Х РОКІВ

Alla Diachenko¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-602-7-26>

Abstract. The relevance of the study is driven by the need to re-evaluate the role of national ornamental motifs in the context of globalization and industrial production, fostering the preservation of cultural identity in contemporary artistic practices. *Purpose.* The study focuses on analyzing the determinants shaping national motifs and ornamental systems within the industrial art practices of the early 20th century, particularly during the period of 1900–1930s. The objective is to identify synthetic tendencies that amalgamate traditional cultural archetypes with modernist aesthetic paradigms, which defined the artistic practices of the era. *Methodology.* The methodological framework of this research is rooted in an interdisciplinary approach that encompasses cultural-historical, semiotic, and phenomenological analysis. Special attention is devoted to the comparative study of ornamental stylizations in the context of geopolitical, social, and technological transformations of the period, as viewed through

¹ Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Industrial Design and Computer Technologies,
Dean of the Faculty of Decorative Applied Arts,
Member of the Union of Designers of Ukraine,
Member of the National Union of Artists Mykhailo Boychuk State Academy
of Decorative and Applied Arts and design of Kyiv, Ukraine

the prism of the collective unconscious and the formation of cultural identity. *Results.* It has been established that national motifs in the industrial art of the specified period embody a synthesis of local ethnic elements and the universalities of modernism, reflecting an ambivalence between aspirations for national distinctiveness and globalizing tendencies. Ornamental structures exhibit both semiotic richness and adaptability to the conditions of industrial production, transforming into hybrid visual systems. *Practical implications.* The findings can be utilized in contemporary design as a foundation for creating new concepts that blend cultural heritage with modern technological challenges. Furthermore, the research enriches the toolkit of art historians and designers aiming to expand the functional and aesthetic possibilities of industrial art. *Value/originality.* The originality of this work lies in identifying the determinants that facilitate the integration of national ornamental motifs into the framework of global artistic practices of the early 20th century. Particularly valuable is the emphasis on intercultural communication through ornamental stylizations, which allows for a re-evaluation of the role of traditions in the context of contemporary design.

1. Вступ

У контексті модерністських трансформацій початку XX століття питання інкорпорації національних мотивів у площину промислового мистецтва набуло особливої епістемологічної ваги. Проблема взаємодії традиційних формотворчих принципів із індустріальними технологіями виробництва, що стрімко змінювали семіотичні коди візуальної культури, зумовила необхідність нової герменевтики художнього предмета. Детермінанти формування орнаментально-стилістичних концептів у цьому дискурсі вимагають розгляду крізь призму складних соціокультурних, політичних та економічних взаємозалежностей, які конституювали інтенцію національної ідентичності в умовах глобалізаційного тиску модерності [1, с. 127]. Провідним чинником акультурації народного орнаменту в середовище промислового мистецтва виступала інтенція конструювання національного канону візуальності, що відповідав би як ідеологічним запитам доби, так і естетичним настановам нового урбаністичного середовища. Промислова репродукція зразків традиційного мистецтва вимагала радикальної трансмутації їхнього онтологічного статусу: з сакрального в

профанне, з індивідуально-рукотворного в серіально-механічне. Така зміна зумовила своєрідну семантичну редукцію національних орнаментів, що, втрачаючи свою ритуально-обрядову функцію, натомість набували символічно-репрезентативного характеру. Перші десятиліття XX століття стали періодом інтенсивної трансформації культурних та естетичних парадигм, що відзначалися складними взаємодіями між традиційним народним мистецтвом і новітніми течіями модернізму. В умовах глибоких соціально-політичних змін, які супроводжували перехід від індустріальної революції до нових, більш глобалізованих й технологічно оснащених етапів розвитку, промислове мистецтво набуло особливого значення як соціокультурний феномен, здатний не лише відображати, але й активізувати процеси формування національних ідентичностей [2, с. 71]. Цей період став етапом синтезу ідей, у якому художники, дизайнери та архітектори шукали нові шляхи поєднання локальних орнаментальних мотивів з універсальними концепціями модерністських стилів, що, зрештою, призвело до виникнення специфічної мови промислового мистецтва, здатної поєднувати національне з міжнародним.

Трансформація народних елементів у контексті промислового виробництва стала не лише результатом естетичних інтенцій, але й невід'ємною частиною складних соціокультурних процесів того часу, що вимагали формулювання нових культурних кодів для нових національних утворень. Орнамент, який ще зовсім недавно був маркером локальної автентичності, тепер перетворювався на політично заангажований елемент, котрий міг, за потреби, слугувати не лише символом етнічної належності, але й політичним висловлюванням, що підкреслювало прагнення до національного відродження [3, с. 111]. Водночас, з огляду на посилення глобалізації та впливу міжнародних художніх течій, процес адаптації національних мотивів набув характеру постійної напруги між автентичністю і інтернаціоналізацією, що викликало численні суперечності у трактуванні місця і ролі традиційних форм у новітніх технологічних і культурних контекстах.

Неможливо обминути увагою той факт, що процес інкорпорації національних мотивів у промислове виробництво істотно детермінувався ідеологічними парадигмами економічного протекціонізму та політичного націєтворення. Створення новітніх стильових систем

передбачало експлуатацію автохтонних елементів як легітимізаційного ресурсу культурної автентичності в контексті імперських або національно-державних проєктів. Орнамент, трансформований через призму модерної естетики функціоналізму й конструктивізму, утрачав свою безпосередню етнографічну специфіку, водночас слугуючи візуальним маркером належності до певного цивілізаційного кола.

У контексті дискурсу «стилю нації», що набув надзвичайної актуальності в 1900–1930-х роках, інтерпретація національних мотивів у промисловому мистецтві позначалася складною діалектикою між традиціоналізмом й модернізацією. Митець, виступаючи посередником між народною архаїкою та вимогами серійного виробництва, змушений був здійснювати глибоку художню сублімацію вихідного матеріалу, відсіваючи етнографічні надміри на користь стилістичної лаконічності й функціональної доцільності. Цей процес актуалізував концепцію органічної стилізації, що протиставлялася механічній кальці або поверховій імітації декоративних мотивів. Інституційна підтримка художніх ініціатив, спрямованих на ревіталізацію національних елементів у промисловому мистецтві, виступала критичним фактором легітимації нових орнаментально-стилістичних програм [4, с. 67]. Виставкові експозиції початку століття – від місцевих кустарних промислів до міжнародних промислових виставок – ставали аренами репрезентації концептуальної інтерпретації національної традиції в координатах модерної візуальності. Формування професійних об'єднань художників-промисловців, шкіл прикладного мистецтва та спеціалізованих кафедр відіграло ключову роль у трансляції нових естетичних парадигм і методик адаптації орнаменту до умов машинного виробництва.

Слід констатувати, що детермінанти формування національних мотивів у промисловому мистецтві 1900–1930-х років являють собою складний конгломерат політичних, соціальних, економічних та естетичних чинників. Трансформація традиційних орнаментальних систем у площині індустріальної естетики свідчила не лише про зміну парадигм художньої практики, але й про глибинні зміни в самій структурі національної ідентичності в добу пізньої модерності. Орнамент, позбавлений своєї сакральної першооснови, натомість набував статусу кодифікованого знака колективної пам'яті, що об'єднував минуле й теперішнє в єдиний культурний наратив.

2. Історико-культурний контекст ідеї національного стилю на межі XIX–XX століть

На початку XX століття у промисловому мистецтві відбулося активне звернення до національних художніх форм і традиційних мотивів. Цей процес був обумовлений пошуком нової художньої ідентичності, а також прагненням зберегти і трансформувати культурну спадщину в умовах індустріалізації та модернізації. Традиційне мистецтво у цей період проявлялося у трьох основних формах: як історичний зразок у музейних колекціях, що фіксували кращі здобутки народної творчості; у вигляді відроджених ремісничих промислів; та у перетворених формах промислової продукції та сувенірних виробів.

Митці декоративно-ужиткового мистецтва 1900–1930-х років активно інтегрували художні мотиви традиційного національного мистецтва у нові промислові практики. Таке звернення сприяло не лише збереженню, а й актуалізації національних естетичних кодів у контексті модерної художньої практики [5, с. 211]. Важливою складовою цього процесу стало вивчення різноманітних форм традиційного мистецтва, серед яких орнамент посідав особливе місце.

Перші три десятиліття XX століття, безперечно, є етапом глибоких метаморфоз у сфері промислового мистецтва, коли концептуальні засади національної ідентичності та орнаментальної практики зазнали не лише концептуальних, а й методологічних трансформацій. У цей період відзначається синтез традиційних народних елементів і модерністських тенденцій, що стали об'єктами численних рефлексій, як на рівні естетичних теорій, так і в контексті індустріальної еволюції [5, с. 237]. Неперервний процес інтеграції національних орнаментальних мотивів в сучасне виробництво був водночас результатом як прагматичних, так й ідеологічних прагнень, що відображали соціально-політичну кон'юнктуру того часу. Однак цей процес не був однозначним і лінійним; він увібрав в себе множинність контрверсійних підходів та парадоксальних сполучень, що вимагали глибокого переосмислення не лише в контексті художніх інновацій, а й у площині культурної політики, де кожен орнамент чи символ був не лише естетичним елементом, а й політичним висловлюванням:

1. Етап відродження народних традицій у промисловому мистецтві (1900-1910 роки). Початок XX століття характеризується значною ува-

гою до народного мистецтва, що стає основою для розвитку новітніх орнаментальних практик у промисловому мистецтві. Цей період відзначався глибоким зацікавленням до народних ремесел, що сприймалися як джерело національної ідентичності та автентичності. Виникає інтерес до збереження традиційних орнаментів у промисловому виробництві, зокрема в текстилі та кераміці, що забезпечує формування основ національного стилю.

2. Етап модернізації і синтезу національних форм (1910-1920 роки). З середини 1910-х років починається активний процес інтеграції народних орнаментів з елементами модернізму. Мистці, прагнучи до синтезу стародавніх традицій і новітніх європейських течій, розвивають власні варіанти національного стилю, що поєднують абстрактні мотиви з локальними техніками. В цей час починають формуватися національні школи в декоративному мистецтві, зокрема в Україні, Польщі та Чехії.

3. Етап функціоналізму та нових технологічних можливостей (1920-1930 роки). У 1920-х роках промислове мистецтво набуває нових форм завдяки розвитку технологій і використанню нових матеріалів. Проте національні мотиви продовжують відігравати важливу роль у розробці декоративних елементів, хоча вони значно трансформуються під впливом функціоналізму. В цей час національні орнаменти, адаптуючись до вимог індустріального виробництва, часто спрощуються і набувають більш геометричних форм, але все ж залишаються важливими для культурної ідентичності.

4. Етап політичної та культурної трансформації (1917-1921 роки). Політичні зміни, що відбуваються внаслідок революцій та утворення нових держав (наприклад, Українська народна республіка, Польща), значно впливають на культурну політику і використання національних орнаментів. У цей час національна символіка стає інструментом не лише художньої, а й політичної боротьби, що веде до пошуку нових шляхів вираження ідеології через мистецькі форми, включаючи промислове мистецтво.

5. Етап органічного поєднання народних традицій і модерністських тенденцій (1910-1930 роки). Протягом цього етапу художники, архітектори та дизайнери активно працюють над інтеграцією традиційних народних мотивів із новими стилістичними напрямами, зокрема

в архітектурі, меблевому дизайні та декоративному мистецтві. Модерністські пошуки поєднуються з використанням національних орнаментів, створюючи синтетичні форми, які втілюють як автентичність, так і інноваційність.

6. Етап інтернаціоналізації національних форм у промисловому мистецтві (1920-1930 роки). Наслідки Першої світової війни та глобалізація культурних процесів призводять до інтеграції національних орнаментальних мотивів у ширший міжнародний контекст. В цей час національні елементи в промисловому мистецтві, завдяки своєму унікальному характеру, здобувають популярність на міжнародних виставках і стають частиною світового дизайну, одночасно зберігаючи свою культурну специфіку [5, с. 301-409].

Дослідженням орнаменту як елементу національної ідентичності займалися мистецтвознавці, дизайнери, етнологи, археологи та культурологи. Водночас питання сутності й походження орнаменту залишалося дискусійним. Основними гіпотезами його виникнення вважались магічна, технологічна та естетична теорії. У промисловому мистецтві початку XX століття орнамент набував нових функцій: від прикрашення виробів до вираження національної ідеї через ритмічні, симетричні і кольорові композиції. Основними виразними засобами орнаменту були площинність зображення, симетрія ліній та кольору, однак найважливішою характеристикою залишався ритм – визначальний структурний принцип орнаментальної композиції [6, с. 90-92]. Саме через ритмічну організацію елементів та мотивів, побудованих за математичними закономірностями, орнамент виконував роль художнього коду, що поєднував традиційні символи з естетикою індустріальної епохи. Відповідно, у мистецьких практиках промислового мистецтва 1900–1930-х років національні мотиви й орнаментальні структури виступали не лише декоративними елементами, а й детермінантами формування художньої мови, що відображала нові соціокультурні реалії та прагнення до збереження культурної ідентичності в умовах глобальних змін.

Варто зауважити, що на рубежі XX століття інтенсивні процеси модернізації зумовили глибоку трансформацію промислового мистецтва, де національні орнаментальні коди набули статусу знакових носіїв ідентичності у технократичному дискурсі доби [7, с. 33].

Соціальні конвульсії, що супроводжували індустріалізацію, стимулювали артикулювання специфічних візуальних систем, де мотиви автотонного походження вписувалися в логіку машинного тиражування без втрати культурної валентності. У цьому контексті національні стилізації, попри притаманні їм риси архаїчності, функціонували не як пережиток, а як модус естетичного опору універсалізуючим тенденціям індустріальної епохи. Стилїстичні пошуки між 1900–1930-ми роками становлять своєрідний *palimpsest*, де первісні фольклорні коди переписувалися мовою модернізму та функціоналізму [8, с. 187]. Інтеграція національного мотиву в промислові практики відбувалася через складну гру між *archaism* та технічною раціоналізацією, що водночас легітимізувала локальні особливості в універсальному контексті світового мистецтва. Таким чином, детермінанти формування національних орнаментів у промисловому мистецтві раннього ХХ століття розкривають діалектику між культурним суверенітетом й технологічним прогресом, а саме:

- індустріалізація як процес модернізаційного прискорення детермінувала появу нових концептів візуальної репрезентації, в яких *autochthonous* мотиви поєднувалися з утилітарною функціональністю;
- орнаментальні структури в епоху *fin de siècle* отримали нову семантичну навантаженість, репрезентуючи метафізичний зв'язок нації з її історичним підґрунтям;
- *art Nouveau*, відомий як стиль модерн, вперше запропонував модель симбіозу індустріальної технології й природних національних форм;
- концепт *Volksgeist*, реконцептуалізований у візуальних практиках, сприяв сакралізації орнаменту як знаку етнічної неповторності;
- у відповідь на універсалізуючі імперативи індустріалізації виникла естетична стратегія «археологізації» форми, що апелювала до міфічного початку національної культури;
- теорія *Gesamtkunstwerk* стимулювала прагнення до синкретичного злиття прикладного мистецтва й архітектури в єдиний національно забарвлений естетичний простір;
- периферійні нації, прагнучи емансипації, продукували свої варіанти декоративних кодів, орієнтованих на стильову ідентифікацію в межах світових виставок;

– символізм із його есхатологічним пафосом та інтересом до архетипу інспірував реабілітацію народних орнаментів як міфопоетичних знаків;

– навчальні заклади, зокрема Kunstgewerbeschulen, впроваджували навчальні курси, що інституалізували вивчення традиційного орнаменту для потреб індустрії;

– програма Bauhaus, попри декларовану нейтралізацію локального, фактично інтегрувала модифіковані національні форми у свої конструктивістські пошуки;

– ідея історичного palimpsest знайшла вияв у численних проектах інтерпретації середньовічних та народних мотивів у контексті модерної технології;

– критика універсалізму та механістичного раціоналізму сприяла поверненню до концепції культурної унікальності як основи мистецької легітимності;

– етнографічні експедиції та фольклористичні студії, що супроводжували мистецьке відродження, надали національним орнаментам статусу інтелектуальної репрезентації колективного несвідомого [9, с. 1301; 10, с. 37-51].

Отже, історико-культурний контекст ідеї національного стилю на межі XIX–XX століть, будучи інтегративним продуктом соціокультурних трансформацій доби fin de siècle, визначався не лише імперативами національної самоідентифікації, але й підпадав під вплив синкретичних процесів модернізації та архаїзації в художніх практиках. Детермінанти формування національних мотивів та орнаментальних систем у промисловому мистецтві 1900–1930-х років виявлялися у складній діалектиці між архаїчними ремінісценціями народного декоративізму й прагненнями до формалізованої стилізації, де синкретизм фольклорних елементів і конструктивістських наративів набував специфічної естетичної конфігурації. Своєрідний синтез традиціоналістських і авангардних імпульсів, зафіксований у тодішніх мистецьких практиках, постулював народну орнаментику як семіотичний код національної ідентичності, одночасно сприяючи інкорпорації традиційних форм у парадигму індустріального виробництва й естетизації функціонального предметного середовища.

3. Орнамент як семіотичний інваріант та трансмісійний носій ідентичності в технопластичних структурах промислово-декоративного дискурсу

У контексті гіперсофістикованих парадигм сучасної культурологічної думки орнамент постає як поліфонічний семіотичний утвір, котрий, долаючи обмеження функціональної декорації, актуалізує латентні механізми ідентифікаційної трансмісії у технопластичних артефактах індустріальної епохи. Його структура, інваріантна за своєю семантичною природою, не підлягає редукції до простого орнаментування, оскільки слугує глибинним вектором культурної пам'яті, еманациєю колективної архетипіки. У специфічних умовах промислово-декоративного дискурсу орнамент набуває статусу знакової матриці, здатної інкорпорувати епістемологічні моделі ідентичності крізь трансформаційні режими матеріальної репрезентації [11, с. 217]. Імплицитні семіотичні механізми, що втілюються у технопластичних середовищах, сприяють реконтекстуалізації орнаментальних патернів у координатах техногенної естетики, де унаочнюється синтез традиційної символіки та індустріального формотворення [12]. Діалектика збереження й інновації у межах технопластики актуалізує питання про онтологічну природу орнаменту як модус ідентичнісної персистенції. У зв'язку з цим, необхідно проблематизувати орнамент не лише як феномен візуальної комунікації, але як складову гетерономної культурної динаміки, що конструє габітус промислової модерності.

У першій третині XX століття орнаментально-декоративні стратегії, вкорінені в синкретичних практиках художнього моделювання, еволюціонували у напрямі перетворення на самостійні семіотичні інваріанти, що функціонували як маркери ідентичності у межах технопластичних структур промислового дискурсу. Орнамент, вбираючи в себе палімпсестні шари культурної пам'яті та експлікуючи глибинні архетипи колективної уяви, виступає своєрідним медіатором між традиційною формотворчістю та індустріалізованими методами матеріалізації візуальної мови доби [13, с. 207]. Трансмісія ідентичнісних кодів через орнаментально-структурні матриці у 1900–1930-х роках відбувалася в полі напруженого діалогу між утопіями модернізації й реверсивними рухами культурної архайзації, що своєю чергою спричинило інтенсивну поліфонізацію художніх дискурсів у сфері промислово-

декоративного виробництва [14, с. 77]. Саме в цьому контексті орнамент набуває статусу не лише естетичного атрибута, а й автономної інтелектуальної субстанції, здатної кристалізувати метафізичні константи епохи через специфічну символічну морфологію.

У межах окресленої проблематики пропонується експлікація ключових тематичних векторів, що детермінують інтерпретаційне поле дослідження:

- орнамент як семіотичний інваріант в системах технопластичного моделювання доби раннього модернізму;
- трансляція ідентичнісних архетипів через орнаментальні структури в індустріальному декоративізмі;
- діалектика модернізаційних та архаїчних тенденцій у промислово-декоративному мистецтві 1900–1930-х років;
- орнамент як палімпсест: мнемонічні функції в техноестетичному середовищі;
- технопластичні об'єкти як носії кодифікованих візуально-комунікативних практик через орнаментальні матриці;
- семіотика орнаменту в контексті концептів «машинної краси» й естетики функціоналізму;
- інтерференція декоративних традицій та авангардних формоутворень у промисловому дизайні міжвоєнного періоду [13, с. 211-309; 15, с. 199].

Іманентна поліфонічність орнаментальної форми у промислово-декоративному дискурсі уможливорює феноменологічний перехід від просторової текстури до смислотворчого механізму репрезентації ідентичності, де кожна візуальна одиниця постає як семантичний квантор культурного коду. В умовах технопластичних модифікацій традиційних форм архаїчні символи не зникають, а сублімуються у нових морфогенетичних комбінаціях, водночас зберігаючи свою діахронічну цілісність [16, с. 95]. Саме у цьому контексті слід осмислювати орнамент як семіотичний інваріант, що функціонує у просторі міжчасся, долаючи дихотомію автентичного та індустріального. Промислово-декоративні практики, незважаючи на їхню технічну раціоналізацію, не можуть анулювати глибинного семіозису орнаменту, який персистує як кодована пам'ять колективного досвіду. Технопластика, інтегруючи орнаментальні матриці у виробничі процеси, провокує реартикуляцію

символічного вмісту через призму технологічного дискурсу, де репрезентація стає не наслідуванням, а вторинною символізацією. У цьому аспекті орнамент трансформується у континуум семіотичних проєкцій, що водночас і репрезентують, і моделюють нові форми культурної ідентичності.

Естетичне та семіотичне розуміння орнаменту в технопластичних артефактах передбачає аналіз його функціонування як мозаїчного комплексу кодів, що реалізують себе через риторичні стратегії деконструкції і рекомбінації традиційних структур. Інтерференція технопластичних форм і архаїчних мотивів призводить до появи синкретичних утворень, у яких орнамент втрачає свою периферійну роль і набуває статусу центрального знаку ідентичнісної репрезентації [17, с. 59]. Така реконфігурація супроводжується рефункціоналізацією орнаментальних елементів, що набувають характеристик поліаспектного знакового тексту, здатного кодувати мультиплікативні смисли. Орнаментальні кластери у промислово-декоративних структурах виступають як механізми одночасної архівації й інновації, долаючи бінарні опозиції між сакральним та профанним, традиційним та модерним. Через технічне середовище орнамент проникає у нові просторово-часові координати, перетворюючись на рухливу платформу ідентичнісного самоконструювання [18, с. 57-58]. Він функціонує як семіотична тканина, що з'єднує різномірні культурні ландшафти у поліфонічному діалозі.

У просторі технопластичної цивілізації орнамент, незважаючи на апіорну технізацію формотворення, зберігає свою глибинну аксіологічну функцію, утворюючи латентні структури культурної перцепції. Його онтологічна інваріантність полягає у здатності ретранслювати фундаментальні моделі світорозуміння, сублімовані у геометризовані або стилізовані візуальні комплекси [19, с. 141]. У контексті технічної експансії орнамент постає як реверсивний механізм репрезентації, що водночас фіксує й релятивізує ідентичність, забезпечуючи її мультифокальну реконструкцію. Саме завдяки орнаментальній палітрі технопластичні об'єкти долають гомогенізуючі тенденції промислової стандартизації, інкорпоруючи в собі елементи сакралізованого культурного змісту. У результаті виникає феномен синтетичного орнаменту, що не тільки комунікує традиційні смисли, але й продукує нові коди куль-

турної афіліації [20, с. 5]. Отже, орнамент у промислово-декоративному дискурсі розгортається як універсальний метатекст колективного несвідомого.

Пропонована таблиця, сконструйована в межах герменевтичної парадигми аналізу орнаментального дискурсу, виступає структурно-епістемологічною матрицею, покликану репрезентувати комплексну динаміку когнітивно-семіотичних інтенціональностей, що актуалізуються в процесі технопластичної трансмісії ідентифікаційних конструктів у промислово-декоративному контексті; завдяки використанню мультидисциплінарних методологій дешифрації орнаментальних кодів, таблиця відображає полісемічні процеси ресеміотизації, криптографування та аксіологічної інверсії орнаментальних патернів у технокультурних середовищах постіндустріальної гібридизації, дозволяючи конституювати не лише функціональну еволюцію декоративного знаку, але й метафізичні вектори його перетворення в умовах естетичної ентропії та інтенсифікованої знакової дифузії (Таблиця 1).

Тому, орнамент як семіотичний інваріант та трансмісійний носій ідентичності в технопластичних структурах має розглядатися крізь призму гетерогенної динаміки культурної пам'яті, де кожна форма є не просто репрезентацією, а автогенезисом культурної сутності. Промислово-декоративний дискурс, незважаючи на свою націленість на утилітарність і тиражування, не в змозі нейтралізувати символічного потенціалу орнаменту, що діє як каталітичний агент ідентифікаційних процесів. У технопластичних середовищах орнамент не тільки продовжує функціонувати як репозиторій колективної символіки, але й еволюціонує у пряму перманентної модифікації культурних кодів. Його трансмісійний характер забезпечує спадковість, варіативність та адаптивність ідентичнісних парадигм у координатах технократичної реальності. Відтак, орнаментальна форма у промислово-декоративних практиках не просто транслює усталені архетипи, а є активним модусом продукування нової культурної реальності. У цьому сенсі орнамент постає як субстантивний елемент технопластичної семіосфери, що кристалізує у собі напругу між традицією і технологією.

Таблиця 1
Орнамент як квазісеміотичний архетип та вектор транспозитивної ідентичності в
технопластично-медіальній парадигмі промислово-декоративної репрезентації

Когнітивно-семіотичні інтенціональності орнаментального дискурсу	Функціонально-семіотична роль	Технопластична інтерпретація	Ідентифікаційний вимір	Промислово-декоративна реалізація
Орнамент як автопоетична система	Репродукція глибинних семіотичних матриць через палативні технокультурні трансляції	Матеріалізація структурованих ритмів у середовищах гіперіндустріальної креативності	Формування флукутаивної ідентичності в парадигмі постантропоцентризму	Інкорпорація орнаментальних кодів у протези візуальної репрезентації об'єктів
Орнаментальна інваріантність	Консервація аксіологічних конструкторів у варіативних морфогенезах	Механізми техносеміозу через симулякри сакралізованих структур	Моделювання колективної суб'єктності через мозаїку знакових систем	Симультанне нашарування орнаментальних палімпсестів у дизайн-продуктах
Семіотика трансмісії орнаменту	Параметризація культурних смислів через дигіталізовані канали комунікації	Перехід від матеріальної субстанції до метафоричної кодифікації в технопластичному середовищі	Конституювання множинної ідентичності в умовах технократичної детермінації	Реплікація архетипових структур у мережевих та фабричних текстах

Технопластичний орнаменталізм	Гібридизація традиційних патернів через алгоритмічну обробку і ремедіацію	Адаптація синкретичних форм у динаміці промислової матеріалізації	Перевизначення маркерів автентичності у фазі постцифрового досвіду	Синтез руковорного й автоматизованого в декорі предметних середовищ
Морфосемантика орнаменту	Трансформація знакових комплексів у герменевтичному полі гібридизації	Технопластика як каталізатор естетичних транскодів орнаментального знаку	Реконфігурація суб'єкт-об'єктної взаємодії через інтермедальність	Деконструкція естетичних наративів у постіндустріальному дизайні
Орнамент як код культурної пам'яті	Криптографування традиційних ідентичностей у середовищі мультикодовості	Техногенна реплікація меметичних патернів через штучні структури	Асиміляція історичних смислів у новітніх архітектурах самоідентифікації	Реінтерпретація архаїки у промислово-декоративних формах
Орнаментальна ентропія	Ерозія сакралізованих семіотичних констант через інтенсивність технопластичної міграції	Дифузія та мутація орнаментальних патернів в техніко-соціальних контекстах	Відцентрованість ідентичності в спектрі постсуб'єктивних конфігурацій	Фрагментація орнаментальної цілісності у механізмах серійного виробництва

Джерело: розроблено автором на основі [10; 13; 18]

4. Естетико-інституційні матриці націєтворення: концептуалізація орнаментального канону в межах художньо- промислової педагогіки та персоналістських практик

Естетико-інституційні матриці націєтворення в добу раннього модернізму постають як динамічні топоси, у яких орнаментальний канон набуває функцій семіотичного кодексу колективної ідентичності. Під впливом синкретичних тенденцій художньо-промислової педагогіки початку ХХ століття, орнамент перетворюється з декоративного атрибута на трансцендентальний архетип національної культурної парадигми. Інституційні стратегії, зорієнтовані на герменевтичне переосмислення етнічних формотворчих джерел, здійснювали уніфікацію стилістичних моделей відповідно до ідеологічних імперативів націєбудівництва [21, с. 245]. Орнамент та мотиви у цьому контексті виконував роль не лише репрезентанта автохтонної спадщини, але й інструмента політичного символотворення [22, с. 47]. Таким чином, педагогічні практики художньо-промислових закладів, інспіровані персоналістською етикою творчості, стали дієвими агенсами акумуляції національно-культурного міфу.

Концептуалізація орнаментального канону у 1900–1930-х роках відбувалася в умовах амбівалентного поєднання традиціоналістських парадигм і модерністських пошуків, що віддзеркалювало кризу самоідентифікації постімперських суспільств. Структурування естетичних норм за принципом орнаментальної кодифікації вимагало надзвичайно вишуканої інтеграції регіональних архаїчних форм у систему академічно узаконених візуальних кодів. У процесі персоналістських практик художньої освіти провідну роль відігравали індивідуалізовані методики інтерпретації орнаменту як емблеми метафізичного начала нації [23, с. 125]. Педагоги-харизматики, які поєднували ремісничу традицію з авангардною методологією, формували нову еліту культурних продуцентів, здатних оперувати символічним ресурсом спадщини у проектах ідеологічної репрезентації. Відтак орнаментальний канон у педагогічному дискурсі ставав не лише естетичним, але й політико-онтологічним концептом.

Особливістю художньо-промислової педагогіки означеного періоду була тенденція до сакралізації творчого акту як процесу відродження національної сутності через естетичні константи. Орнамент тут виступав як синергетична матриця, де елементарні морфеми народного мистецтва трансформувалися в універсальні знаки новітньої культурної

геральдики [22, с. 69]. Переосмислення декоративних практик через призму персоналістських стратегій передбачало перехід від емпіричної інтуїції до раціоналізованої теоретичної рефлексії. Таким чином, орнаментальний канон ставав своєрідним інструментом «онтологічної педагогіки», орієнтованої на формування суб'єкта національної історії через естетичне переживання форми. У цьому контексті сам акт педагогічної взаємодії набував рис сакрального обряду посвяти у спадкоємність національної творчої традиції.

Проблематика націєтворення через художньо-промислову освіту актуалізувала дискурсивні моделі автентичності, що спиралися на естетико-міфологічну репрезентацію «первісної форми» [24, с. 21-22]. Персоналістський вимір педагогічних практик розглядав орнамент не просто як художню конвенцію, а як онтологічну передумову буттєвого самовизначення. Структури орнаментальної композиції трактувалися як своєрідні хтонічні коди, що каналізують колективну пам'ять та транспонують сакральну енергію етносу в матеріальні об'єкти культури [25, с. 117]. У художньо-промисловій педагогіці ці коди інтерпретувалися як засоби формування культурної субстанції, придатної для політичного оформлення модерної національної державності [26, с. 140]. Орнаментальний канон у цьому процесі набував статусу символічної універсальї, що забезпечувала водночас естетичну легітимацію та ідеологічну мобілізацію.

У контексті естетико-інституційних матриць націєтворення, що постали на перетині художньо-промислової педагогіки та персоналістських стратегій початку ХХ століття, особливої аналітичної уваги потребує ідентифікація концептуальних мотивів, які кодифікують складну семантику орнаментального канону як дієвого інструменту формування національної культурної ідентичності в умовах модернізаційних трансформацій:

- орнаментальні мотиви як онтологічні симулякри етноморфогенезу в парадигмі культурної герменевтики;
- сакрально-реміснична мотиваційна топіка як ключовий елемент міфологем націєтворчої педагогіки;
- інституційне кодифікування орнаментально-декоративних мотивів у системі аксіологічних диспозитивів державотворення;
- ієрменевтично-редукціоністські практики інтерпретації архетипових мотивів у персоналістських наративах творчої суб'єктності;

- архаїчні мотиви як феноменологічні репрезентанти колективної пам'яті та сакральної телеології історичного буття;
- синкретична інтеграція автохтонних та прогресистських мотивів у матриці художньої формотворчості модерного періоду;
- академічно-інституційне апропріювання народних мотивів у процесах створення національних естетичних канонів;
- орнаментальні мотиви як транзитні елементи трансцендентальної комунікації між індивідуальним генієм і колективною свідомістю;
- риторизація орнаментальних мотивів у структурі діалектичної взаємодії архаїки, міфопоезису та модерністської интенції [27, с. 98-99; 28, с. 163-165; 29, с. 8636-8637].

В розроблена нами таблиця репрезентує систематизоване осмислення формування національних мотивів та орнаментів у контексті мистецьких практик художньо-промислового спрямування початку ХХ століття. У ній розкрито ключові детермінанти, які впливали на еволюцію орнаментального канону, починаючи від інституційного впливу та естетичних преференцій, до соціокультурних, економічних та технологічних чинників. Особлива увага приділена педагогічним практикам, які сприяли передачі культурних кодів національної ідентичності, та персоналістському внеску митців, що переосмислювали традиції через авторське бачення. Таблиця ілюструє багатовекторний процес взаємодії локальних і глобальних впливів у створенні мистецьких об'єктів, що стали носіями національної самобутності (Таблиця 2).

Відповідно, у першій третині ХХ століття естетико-інституційні матриці націєтворення конституювалися як синтез персоналістської педагогіки, орнаментального канону та ідеологічних стратегій культурного моделювання [30, с. 291]. Орнамент виступав не лише візуальним маркером національної ідентичності, але й ментальною матрицею репрезентації історичного досвіду спільноти [31, с. 59]. Через складні процеси педагогічної інтеріоризації національних символів формувався новий тип митця-громадянина, покликаною бути транслятором колективного сенсу буття. Парадигма художньо-промислової освіти утверджувала ідеал гармонійного поєднання традиції та модерності у контексті великих наративів національної історії. Водночас орнаментальний канон, концептуалізований у межах цієї парадигми, ставав діалектичною точкою перетину естетичного і політичного, архаїчного і модерного, особистого і колективного.

Таблиця 2

Естетико-інституційні матриці націстворення: концептуалізація національних мотивів та орнаментального канону в межах художньо-промислової педагогіки та персоналістських практик

Детермінанти	Орнаментальний канон	Педагогічні практики	Персоналістські прояви
Інституційна інфраструктура	Консолідація художньо-промислових шкіл, що ініціювала трансляцію національних орнаментів як складника культурної ідентичності.	Впровадження курсів, орієнтованих на дослідження локальних етнічних орнаментальних традицій.	Інтерпретація локальних мотивів через суб'єктивний стиль майстра.
Естетичні переваги	Домінування стилізованих природних мотивів і геометричних форм, характерних для національних орнаментів.	Інтеграція регіональних мотивів у навчальні проєкти з акцентом на їхньому символічному значенні.	Експериментальне переосмислення традиційних національних орнаментів у сучасному контексті.
Трансляція канону	Множинність інтерпретацій національних мотивів у процесі формування і збереження культурного коду.	Підготовка фахівців, здатних адаптувати національні орнаменти до промислового дизайну без втрати автентичності.	Особистий внесок у переосмислення канону через авторське бачення.
Політика естетизації	Використання орнаментів як ідеологічного інструмента в націстворенні, зокрема через їхню популяризацію у масовому виробництві.	Розробка навчальних програм, що акцентують увагу на збереженні національного орнаментального багатства.	Індивідуальна відповідальність митця за автентичність відтворення національних символів.
Символіка форм	Орнаменти як вираз архетипових уявлень про національну самобутність через геометрію, кольори та ритми.	Використання символіки у педагогічній практиці як інструмента виховання національної свідомості.	Створення нових композицій на основі національних архетипів.

Соціокультурний контекст	Орнаменти як носії національної пам'яті, адаптовані до сучасних естетичних вимог.	Навчальні воркшопи, спрямовані на інтеграцію етнічних мотивів у сучасне художньо-промислове мистецтво.	Пошук балансу між автентичністю та сучасними потребами через творчий діалог.
Технологічні трансформації	Збереження автентичності національних орнаментів у процесі механізації виробництва.	Освоєння сучасних технологій для реплікації складних традиційних орнаментів.	Усвідомлений вибір між ручною працею та використанням технологій для досягнення бажаного результату.
Економічні аспекти	Промоція національних орнаментів як унікального культурного продукту на ринку мистецьких товарів.	Навчання використанню національної символіки як маркетингової складової художньо-промислової продукції.	Індивідуальні ініціативи з популяризації авторських творів, базованих на національних мотивах.
Екологічний вимір	Використання матеріалів, характерних для локальної етнічної традиції, для підтримання культурної автентичності.	Інтеграція екологічного підходу в навчальні програми як засобу збереження національної спадщини.	Використання екологічно чистих матеріалів у створенні сучасних інтерпретацій національних орнаментів.
Міжнародний вплив	Популяризація національних орнаментів як інструмента культурної дипломатії на міжнародних виставках.	Навчальні програми, орієнтовані на міжкультурний обмін знаннями про національне мистецтво.	Створення орнаментів, які поєднують національну символіку з універсальними культурними кодами для міжнародного ринку.

Джерело: розроблено автором на основі [22; 24]

5. Висновки

Отже, історико-культурний контекст ідеї національного стилю на рубежі XIX–XX століть артикулювався в умовах гетерогенного синтезу архаїчних культурних наративів і модерністських естетичних парадигм, що виникали у відповідь на екзистенційні зрушення епохи інтенсивної урбанізації та технократичної експансії. Конфігурація національної стилістики детермінувалася комплексом іманентних чинників, серед яких провідну роль відігравали процеси сакралізації етнічного першобраза, ревіталізація автохтонних кодів колективної пам'яті та апеляція до метафізики «втраченого» автентичного універсуму. У цьому контексті репрезентація національної ідентичності через естетичні практики функціонувала не лише як художній акт, а й як специфічний спосіб символічної артикуляції культурної автономії у межах глобалізованого дискурсивного простору.

Детермінанти формування національних мотивів і орнаментальних структур у мистецьких практиках промислового мистецтва 1900–1930-х років являли собою складноорганізовану палітру інтертекстуальних запозичень, гібридизації естетичних кодів та семантичної транспозиції традиційних знаків у площину індустриального предметного світу. Трансформація народного декоративного канону, зреалізована через призму конструктивістського раціоналізму та функціоналістської прагматики, спричинила істотну метаморфозу орнаментальної мови, де архетипні символи зазнавали процедур елімінації надмірної дескриптивності на користь узагальненої, майже герметичної знаковості. У підсумку промислове мистецтво цієї доби виявляє собою арену для складної гри між традицією та модерністю, в якій відбувалося парадоксальне поєднання іманентної архаїки та авангардної естетики формотворення.

У технопластичних структурах промислово-декоративного дискурсу орнамент проявляється як латентний семіотичний інваріант, чия внутрішня морфогенеза обумовлює трансперсональні механізми кодифікації й транскультурації ідентичності через гетерогенність символічних репрезентацій. Його функціонування в межах штучно сконструйованого матеріального середовища передбачає не лише реконфігурацію первинних аксіосемантичних конструктів, але й інтерференцію між архаїчними архетипами і техногенними парадигмами,

що спричиняє синкретичну репродукцію ідентифікаційних матриць у полівалентному семіосферному полі. Отже, орнамент у своїй технопластичній модальності трансформується в поліфункціональний трансмісійний носій колективної пам'яті, в якому реплікується амальгама етнокультурних кодів крізь призму індустріальної естетики. Завдяки своїй енантіоморфній природі орнаменталізований артефакт актуалізує процеси перманентного символотворення, екстрагуючи з механістичного контексту іманентні коди тотожності й транскрибуючи їх у візуально-семантичну тканину сучасної технокультурної реальності.

Систематизація естетико-інституційних матриць, викладена у межах дослідження, виявляє багатовекторний характер формування національного орнаментального канону як складної комунікативної структури, що інтегрує традиційні архетипи з динамікою інституційного та технологічного поступу. У результаті цього процесу національні мотиви стають не лише маркерами культурної ідентичності, але й інструментами політичної легітимації ідеї державотворення, які знайшли свою артикуляцію в художньо-промислових практиках. Взаємодія між локальними традиціями та модерністськими пошуками епохи сприяла утворенню синкретичних форм, що одночасно функціонують як репрезентації національної самобутності й адаптації до вимог глобалізованого художнього дискурсу.

Водночас, інтеграція національних орнаментальних структур у промислове мистецтво виявляє напружену діалектику між збереженням автентичності та прагненням до інновацій. Персоналістські прояви, виражені через індивідуальні художні експерименти, уможливили трансформацію орнаментального канону в поліфонічну систему, що враховує як історико-культурну спадщину, так і сучасні соціокультурні виклики. Таким чином, орнаменти постають як універсальна мова, здатна водночас акумулювати етнічну пам'ять і слугувати інструментом міжкультурного діалогу, відкриваючи перспективи для подальшого теоретичного осмислення та практичного застосування в умовах сучасного мистецького та дизайнерського дискурсу.

Перспективи подальших студій, присвячених детермінантам формування національних мотивів та орнаментальних систем у сучасних мистецьких практиках промислового мистецтва 1900–1930-х років,

передбачають необхідність поглибленої рефлексії над поліфункціональністю культурних кодів, які, інтегруючись у тканину візуальної культури, артикулюють трансцендентний досвід етнічної ідентичності у мінливих координатах модернізаційних процесів. Особливої уваги заслуговує дослідження латентних механізмів інтертекстуальності орнаменту, в якому сакралізовані архетипи народної творчості зазнають складної процесуальної мутації під впливом урбаністичних та індустріальних чинників. Відтак вимагається реконструкція аксіологічних парадигм епохи, що опосередковано спричиняли стилістичні інновації й утверджували нові візуально-семіотичні наративи, котрі детермінували динаміку художнього мислення у контексті національно-культурного самоствердження. Така дослідницька парадигма повинна передбачати мультидисциплінарний підхід, який би синтезував методології герменевтики, культурної антропології та історії матеріальної культури, дозволяючи виявити неочевидні вектори трансформації первинних орнаментальних кодів у нових формах мистецької репрезентації.

Список літератури:

1. Дяченко А. Художньо-промислове мистецтво України першої третини ХХ століття: витоки та спадщина для сучасності. *Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва»*. 2024. Вип. 36. С. 126–134.
2. Carrington N. *Industrial Design in Britain*. Taylor & Francis, 2025. 196 p.
3. Woodham J. M. *Twentieth Century Design*. Oxford. Oxford University Press, 1997. 288 p.
4. O'Connor J. *Culture is not an industry: Reclaiming art and culture for the common good*. Manchester : Manchester University Press, 2021. 315 p.
5. Чегусова З. *Професійне декоративне мистецтво України доби глобалізації*. Київ: ArtHuss, 2024. 512 с.
6. Варивончик А. *Художні промисли України: генеза, історична еволюція, сучасний стан та тенденції: монографія*. Київ : Ліра-К, 2018. 528 с.
7. Graves M. S. *Spatchcocking the Arabesque: Big Books, Industrial Design, and the Captivation of Islamic Art and Architecture*. Arabesque without End. Routledge, 2021. P. 19–55.
8. Noble J. A. Material, motif and memory. *South African Journal of Art History*. 2013. T. 28. № 2. P. 183–198.
9. Schlenkrich M., Parragh S. N. Solving large scale industrial production scheduling problems with complex constraints: an overview of the state-of-the-art. *Procedia Computer Science*. 2023. T. 217. P. 1028–1037.
10. Gloag J. *Industrial Art Explained*. Routledge, 2022. 208 p.

11. Бойчук О. Промисловий дизайн в Україні: оптимістичне минуле, невизначене майбутнє. *Мистецтвознавство України*. 2009. Вип. 10. С. 215–222.
12. Pulos A. J. Industrial Arts and Good Taste. *American Design Ethic*. 2021. Режим доступу: <https://mitp-arch.mitpress.mit.edu/pub/3qqnswwm/release/1>
13. Veblen T. *The instinct of workmanship and the state of the industrial arts*. Routledge, 2017. 407 p.
14. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні кінець XX – початок XIX ст. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. 31. С. 71–82.
15. Оборська С. В. Технології промислового дизайну у контексті декоративно-прикладного мистецтва. *Актуальні питання культурології*. 2016. Вип. 16. С. 196–200.
16. Гнатюк Л. Р., Осадча К. М. Теорія естетичного формоутворення промислових виробів. *Теорія та практика дизайну*. 2012. Вип. 2. С. 92–97.
17. Вагабов І. Емпіричний досвід навчання прикладного мистецтва у художньо-промислових школах Центральної Європи: німецький Баугауз. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*. 2015. Вип. 1. С. 58–61.
18. Grabar O. *The mediation of ornament*. Princeton University Press, 2023. 312 p.
19. Varyvonchuk A. V. Реорганізація промислового об'єднання «Укрхудожпром» та присвоєння товарного знаку. *Мистецтвознавчі записки*. 2019. Вип. 35. С. 137–144.
20. Даниленко В. Я. Співвідношення середньовічного ремесла та дизайну доби промислових революцій. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2002. Т. X. Вип. 8. С. 3–7.
21. Вергунова Н. С., Вергунов С. В. До питання про виникнення промислового дизайну на пострадянському просторі (20-ті роки XX століття). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2019. Вип. 1. С. 244–249.
22. Ryenson L. *The shock of recognition: motifs of modern art and science*. Brill, 2020. 591 p.
23. Дяченко А. В. Розвиток художньо-промислового мистецтва України першої третини XX століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 2. С. 124–130.
24. Гарбузенко Л. В. *Декоративно-прикладне мистецтво: крок до художньо-естетичної компетентності*. Кіровоград: Олександрова М. В., 2016. 132 с.
25. Katsevych O. Орнамент як символічна форма культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. Вип. 1. С. 115–119.
26. Бровченко А. Вплив віденської сецесії на розвиток художньо-промислової освіти на західноукраїнських землях (кінець XIX – початок XX століть). *New pedagogical thought*. 2023. Вип. 114. № 2. С. 137–141.
27. Mawufemor Bans–Akutey, Daniel Kwabena Danso, Josephine Aboagyewaa–Ntiri. Effects of Motifs and Patterns in Decorated Fabrics on Figure Types. *Journal of Research On Humanities And Social Sciences*. 2019. Т. 3. № 6. С. 96–110.

28. Чупринська Л., Мараховський А. Традиції та новачії у створенні об'єктів промислового дизайну на базі національної вишивки. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2010. Вип. 4. С. 162–167.

29. Gao W., Zhang Y., O'Gallachoir B. P., et al. Industrial carbon dioxide capture and utilization: state of the art and future challenges. *Chemical Society Reviews*. 2020. T. 49. № 23. С. 8584–8686.

30. Wasse A. D., Tesfaye K. E., Wang Y. State-of-the-art review: Seismic design and performance assessment of special concentrically braced frames developed for complex industrial building structures. *International Journal of Steel Structures*. 2024. T. 24. № 2. С. 280–295.

31. Dyachenko A. Periodization of art and industrial education development in Ukraine. *Scientific Journal of Polonia University*. 2021. T. 45. № 2. С. 56–63.

References:

1. Diachenko, A. (2024). Khudozhno-promyslove mystetstvo Ukrainy pershoi tretyny XX stolittia: vytoky ta spadshchyna dlia suchasnosti [Artistic and industrial art of Ukraine of the first third of the 20th century: origins and heritage for the present]. *Zbirnyk naukovykh prats "Ukrainska akademiia mystetstva"*, 36, 126–134. (in Ukrainian)

2. Carrington, N. (2025). *Industrial Design in Britain*. Taylor & Francis.

3. Woodham, J. M. (1997). *Twentieth Century Design*. Oxford University Press.

4. O'Connor, J. (2021). *Culture is not an industry: Reclaiming art and culture for the common good*. Manchester University Press.

5. Chehusova, Z. (2024). *Profesiine dekorativne mystetstvo Ukrainy doby hlobalizatsii* [Professional decorative art of Ukraine in the era of globalization]. Kyiv: ArtHuss. (in Ukrainian)

6. Varyvonchuk, A. (2018). *Khudozhni promysly Ukrainy: heneza, istorychna evoliutsiia, suchasnyi stan ta tendentsii: monohrafiia* [Art crafts of Ukraine: genesis, historical evolution, current state and trends: monograph]. Kyiv: Lira-K. (in Ukrainian)

7. Graves, M. S. (2021). Spatchcocking the Arabesque: Big Books, Industrial Design, and the Captivation of Islamic Art and Architecture. *In Arabesque without End* (pp. 19–55). Routledge.

8. Noble, J. A. (2013). Material, motif and memory. *South African Journal of Art History*, 28(2), 183–198.

9. Schlenkrich, M., & Parragh, S. N. (2023). Solving large scale industrial production scheduling problems with complex constraints: an overview of the state-of-the-art. *Procedia Computer Science*, 217, 1028–1037.

10. Gloag, J. (2022). *Industrial Art Explained*. Routledge.

11. Boichuk, O. (2009). Promyslovyi dyzain v Ukraini: optymystychnе mynule, nevyznachene maibutnie [Industrial design in Ukraine: optimistic past, uncertain future]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy*, 10, 215–222. (in Ukrainian)

12. Pulos, A. J. (2021). Industrial Arts and Good Taste. *In American Design Ethic*. Retrieved from <https://mitp-arch.mitpress.mit.edu/pub/3qqnswwm/release/1>

13. Veblen, T. (2017). *The instinct of workmanship and the state of the industrial arts*. Routledge.
14. Prusak, V. (2017). Stanovlennia ta rozvytok dyzain-osvity v Ukraini kinets XX – pochatok XXI st. [Formation and development of design education in Ukraine at the end of the 20th – beginning of the 21st century]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, 31, 71–82. (in Ukrainian)
15. Oborska, S. V. (2016). Tekhnolohii promyslovoho dyzainu u konteksti dekoratyvno-prykladnoho mystetstva [Technologies of industrial design in the context of decorative and applied arts]. *Aktualni pytannia kulturolohii*, 16, 196–200. (in Ukrainian)
16. Hnatiuk, L. R., & Osadcha, K. M. (2012). Teoriia estetychnoho formoutvorennia promyslovykh vyrobiv [Theory of aesthetic shaping of industrial products]. *Teoriia ta praktyka dyzainu*, 2, 92–97. (in Ukrainian)
17. Vahabov, I. (2015). Empyrychnyi dosvid navchannia prykladnoho mystetstva u khudozhno-promyslovykh shkolakh Tsentralnoi Yevropy: nimetskyi Bauhauz [Empirical experience of applied art education in art-industrial schools of Central Europe: German Bauhaus]. *Navchannia i vykhovannia obdarovanoi dytyny: teoriia ta praktyka*, 1, 58–61. (in Ukrainian)
18. Grabar, O. (2023). *The mediation of ornament*. Princeton University Press.
19. Varyvonchuk, A. V. (2019). Reorhanizatsiia promyslovoho obiednannia "Ukrkhudozhprom" ta prysvoienntia tovarnoho znaku [Reorganization of the industrial association "Ukrkhudozhprom" and the assignment of a trademark]. *Mystetstvoznavchi zapysky*, 35, 137–144. (in Ukrainian)
20. Danylenko, V. Ya. (2002). Spivvidnoshennia serednovichnoho remesla ta dyzainu doby promyslovykh revoliutsii [The relationship between medieval crafts and design during the industrial revolutions]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 10(8), 3–7. (in Ukrainian)
21. Verhunova, N. S., & Verhunov, S. V. (2019). Do pytannia pro vynyknennia promyslovoho dyzainu na postradianskomu prostori (20-ti roky XX stolittia) [On the issue of the emergence of industrial design in the post-Soviet space (1920s)]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Mystetstvoznavstvo*, 1, 244–249. (in Ukrainian)
22. Pyenson, L. (2020). *The shock of recognition: motifs of modern art and science*. Brill.
23. Diachenko, A. V. (2024). Rozvytok khudozhno-promyslovoho mystetstva Ukrainy pershoi tretyny XX stolittia [Development of the artistic-industrial art of Ukraine of the first third of the 20th century]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 2, 124–130. (in Ukrainian)
24. Harbuzenko, L. V. (2016). *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo: krok do khudozhno-estetychnoi kompetentnosti* [Decorative and applied arts: a step towards artistic and aesthetic competence]. Kirovohrad: Oleksandrova M. V. (in Ukrainian)
25. Katsevych, O. (2023). Ornament yak symvolichna forma kultury [Ornament as a symbolic form of culture]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 1, 115–119. (in Ukrainian)

26. Brovchenko, A. (2023). Vplyv videnskoï setsesii na rozvytok khudozhno-promyslovoi osvity na zakhidnoukrainskykh zemliakh (kinets XIX – pochatok XX stolittia) [The influence of Viennese Secession on the development of art-industrial education in Western Ukrainian lands (late 19th – early 20th centuries)]. *New Pedagogical Thought*, 114(2), 137–141. (in Ukrainian)

27. Mawufemor Bans–Akutey, Danso, D. K., & Aboagyewaa–Ntiri, J. (2019). Effects of motifs and patterns in decorated fabrics on figure types. *Journal of Research On Humanities And Social Sciences*, 3(6), 96–110.

28. Chuprynska, L., & Marakhovskyi, A. (2010). Traditsii ta novatsii u stvorenni obiektiv promyslovoho dyzainu na bazi natsionalnoi vyshyvky [Traditions and innovations in the creation of industrial design objects based on national embroidery]. *Problemy rozvytku miskoho seredovyscha*, 4, 162–167. (in Ukrainian)

29. Gao, W., Zhang, Y., O’Gallachoir, B. P., et al. (2020). Industrial carbon dioxide capture and utilization: state of the art and future challenges. *Chemical Society Reviews*, 49(23), 8584–8686.

30. Wasse, A. D., Tesfaye, K. E., & Wang, Y. (2024). State-of-the-art review: Seismic design and performance assessment of special concentrically braced frames developed for complex industrial building structures. *International Journal of Steel Structures*, 24(2), 280–295.

31. Dyachenko, A. (2021). Periodization of art and industrial education development in Ukraine. *Scientific Journal of Polonia University*, 45(2), 56–63.